

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ
ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ**

«Қазгидромет» РМК

**Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №69
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)**

«11» тамызға 2023 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «10» тамыз күні 21 сағаттан «11» тамыз күні 21 сағ. дейін 2023 ж.)

құрастырылған уақыты: 10.08.2023 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Азилкыясова Л.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Мажен Ұ.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-64-87	e-mail: seli@meteo.kz

2023 жылғы «11» тамызға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы

Іле Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Солтүстік-батыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде 15-20, кей уақытта 25 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 18-23 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 3-8, күндіз 13-18 градус жылы.
Күңгей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Солтүстік-батыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде 15-20, кей уақытта 25 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 18-23 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Солтүстік-батыстан жел соғады 9-14, найзағай кезінде 15-20, кей уақытта 25 м/с. Ауа температурасы түнде 8-13, күндіз 18-23 градус жылы.
Жетісу Алатау	Кей уақытта өткенші жаңбыр (1,0-8,0 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде 15-20, кей уақытта 25 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 14-19 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 9-14, күндіз 13-18 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (2,0-5,0 мм), найзағай болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 14-19, күндіз 25-30 градус жылы болады.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Кей жерлерде өткінші жаңбыр (2,0-5,0 мм), найзағай болады. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20, екпіні 25 м/с. Ауа температурасы түнде 14-19, күндіз 25-30 градус жылы болады.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 19-24 градус жылы.
Өгем жотасы	Өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай болады. Солтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 22-27 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жел солтүстік-шығыстан оңтүстік-батысқа ауыспалы, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 22-27 жылы, күндіз 34-39 градус қатты ыстық.
Сауыр	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-6 мм), найзағай. Жел оңтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, кей жерлерде 10, күндіз 23-28, кей жерлерде 18 градус жылы.
Тарбағатай	Түнде кей жерлерде, күндіз басым бөлігінде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-29 мм), найзағай. Жел солтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, кей жерлерде 21, күндіз 25-30 градус жылы.
Қазақстандық Алтай	Түнде кей жерлерде, күндіз облыстың басым бөлігінде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-29 мм), найзағай. Жел оңтүстік-батыстан соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, кей жерлерде 20, күндіз 23-28, кей жерлерде 20 градус жылы.

2023 жылғы 10 тамыздағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды: Кіші Алматы өзені – Мыңжылқы ГБ 1 см-ге, Тұйықсу а/б ГБ 10 см-ге, Құмбел өзені – сағасы ГБ 2 см-ге, Есік өзені – Есік қ. ГБ 1 см-ге. Үлкен Алматы көлі – Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ 3 см-ге су деңгейінің көтерілуі өткен жауын-шашын әсерінен байқалды. Таудағы температуралық фон 5 °С мәнінен 22 °С оң мәні аралығында сақталады. Таңертеңгі сағат 6-да нөлдік изотерма 4353 м биіктікте болды.

Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер 2023 ж. "10" тамызға

№	Өзен	Пункт	Биіктік. м	Ауа температурасы. °С			Жауын-шашын. мм		Су деңгейі. см		Су өтімі. м3/с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.). см	Лай-лылық
				Макс. 09.08.	Мин. 10.08.	08 с. 10.08.	Күн. 09.08.	Түн. 10.08.	Орт. 09.08.	08 с 10.08.	Орт. 09.08.	Макс. 09.08.	08 ч 10.08.		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	13.4	5.4										*
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы ГБ	3017			10.0			285	284				+1	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			14.0			570	572				+10	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	19.9	13.5										*
5	Кіші Алматы	Сарысай ГБ	1928			17.0			284	280	4.41	5.22	3.77	+1	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			18.0			114	110				-1	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			22.0			41	41	0.06	0.06	0.06	0	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			17.0			192	190	1.93	2.12	1.75	0	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			20.0			245	245				0	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктіктегі ГБ	2654			13.0			325	323	6.29	6.95	5.62	0	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасы-нан 2 км жоғары ГБ	1471			17.0			279	279				0	*
12	Құмбел	сағасы ГБ	2150			15.0			107	106				+2	*
13	Проходная	сағасы ГБ	1422			19.0			285	283	2.93	3.04	2.72	-1	*
14	Терісбұтақ	сағасы ГБ	1362			20.0			208	208	0.51	0.51	0.51	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			21.0			292	291	5.50	5.66	5.34	-2	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			20.0			120	117	11.8	12.2	10.4	-4	*
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			21.0			222	222				+1	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			21.0			292	287				-5	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	17.5	10.1	18.0	1.5		707	712				+3	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ	2169			17.0			134	117				-9	*
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ	1630			17.0			232	232	11.0	11.0	11.0	0	*
22	Мерке	Улбутуй қыс. ГБ	1026						123	124	4.50	4.50	4.64	+1	*

Ескертпе:

*-деректер жоқ

**-өзен қатып қалды

Қазақстан аумағы бойынша жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы Кеңес беру
«11» тамызға 2023 ж.

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасының жоғарылауына байланысты қар мен мұздықтардың еруі көбейді. Орта таулы аймақта топырақтың ылғалдануы жоғары. Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгей Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты биік таулы аймақта қар мен мұздықтардың еруі баяулады. Кей жерлерде өткінші жаңбыр (1-14 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты биік таулы аймақта қар мен мұздықтардың еруі баяулады. Кей уақытта өткенші жаңбыр (1-8 мм), найзағай, бұршақ, дауыл. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты биік таулы аймақта қар мен мұздықтардың еруі баяулады. Кей жерлерде өткінші жаңбыр (2-5 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Ауа температурасының төмендеуіне байланысты биік таулы аймақта қар мен мұздықтардың еруі баяулады. Өткінші жаңбыр (1-10 мм), найзағай болады. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Абай	Тарбағатай	Түнде кей жерлерде, күндіз басым бөлігінде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-29 мм), найзағай. Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1-6 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар мен мұздықтардың еруі жалғасуда. Түнде кей жерлерде, күндіз Қазақстандық Алтайдың басым бөлігінде жаңбыр, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1-29 мм), найзағай. Қарқынды және ұзақ жауын-шашын түскенде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз.

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (5 Қосымша).

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін, ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел тасқынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Күшті жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына, құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.